

Forekomst av vannfugl i Hønstadvatnet, Malvik kommune

Innhold

1. OPPDRAG	3
2. METODE OG GJENNOMFØRING.....	3
3. DATAGRUNNLAG	3
4. BESKRIVELSE AV OMRÅDET	6
5. RESULTATER.....	9
5.1. Artsvis gjennomgang	10
5.2 Forekomst av rødlista arter	12
5.3 Massedeponi.....	13
6 VEDLEGG	14
6.1 Komplette artsliste for fugl.....	14
6.2 Bildegalleri fra Hønstadvatnet	16
7 KILDER	24

1. OPPDRAG

Kartlegging av vannfuglverdier i Hønstadvatnet i Malvik Kommune vår og sommer 2023, med vekt på tilhold og status for hver enkelt art i hekketiden. Med dette skaper man et grunnlag for oppdatering av viltverdiene i Hønstadvatnet. Bakgrunn for oppdraget er en pågående detaljregulering av deponi for rene masser ved Buås, gnr/bnr 34/1.

I begrepet vannfugl som er brukt i denne rapporten inngår andefugl, dykkere, rikser, hegrer, måker og vadere.

2. METODE OG GJENNOMFØRING

Egne registreringer følger i stor grad standard metodikk for registrering av vannfugl i ferskvann. Observasjoner ved bruk av kikkert og teleskop fra gunstig ståsted med innsyn til vannspeilet, samt registrering ved bruk av cano i juni og juli for i større grad fange opp hekkende vannfugl. Oppdragstaker fikk hjelp fra droneflyger til å dokumentere vatnet fra lufta den 4. juni. Det ble samtidig gjort en totaltelling av vannfugl. Det ble oppdaget en del gressender inne i sivområdene som ikke var synlig fra bakkenivå.

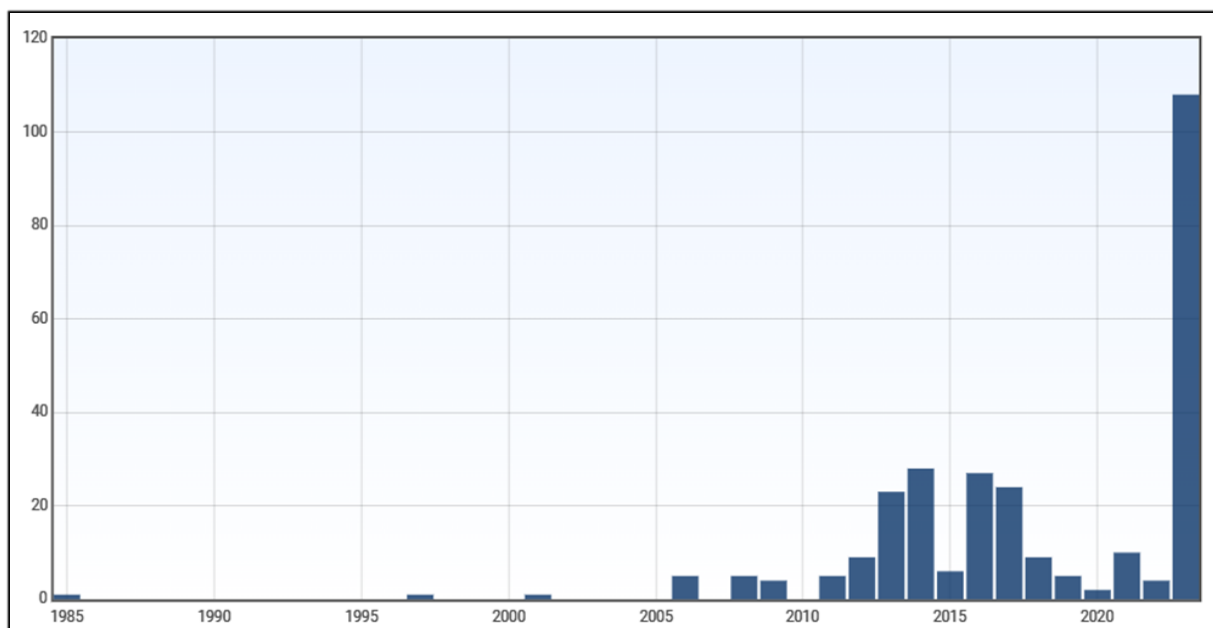
Oppdragstaker motiverte lokale fuglekjennere om å gjøre observasjoner med vekt på fugl i Hønstadvatnet vår/tidlig sommer 2023. Det medførte et betydelig bedre datagrunnlag enn egne registreringer som representerer tre totaltelling. Til sammen foreligger det observasjoner fra 20 dager i perioden 15. april til 23. juni.

Egne registreringer ble porsjonert til de ulike periodene i forløpet for å kunne avdekke forekomst og hekkesammensetning. Det første besøket ble avlagt tidlig i hekkesesongen, under isgang (16. mai). På denne tiden er det lettere å registrere artene før de går til hekking. Besøk nummer to ble gjennomført 10. juni. Dette er et gunstig tidspunkt for registrering av hekkende vannfugl. Besøk nummer tre ble gjennomført 04. juli som er et godt tidspunkt for å registrere hekkesuksess. Alle egne og bestandsregistreringer er lagt inn i databasen artsobservasjoner.no.

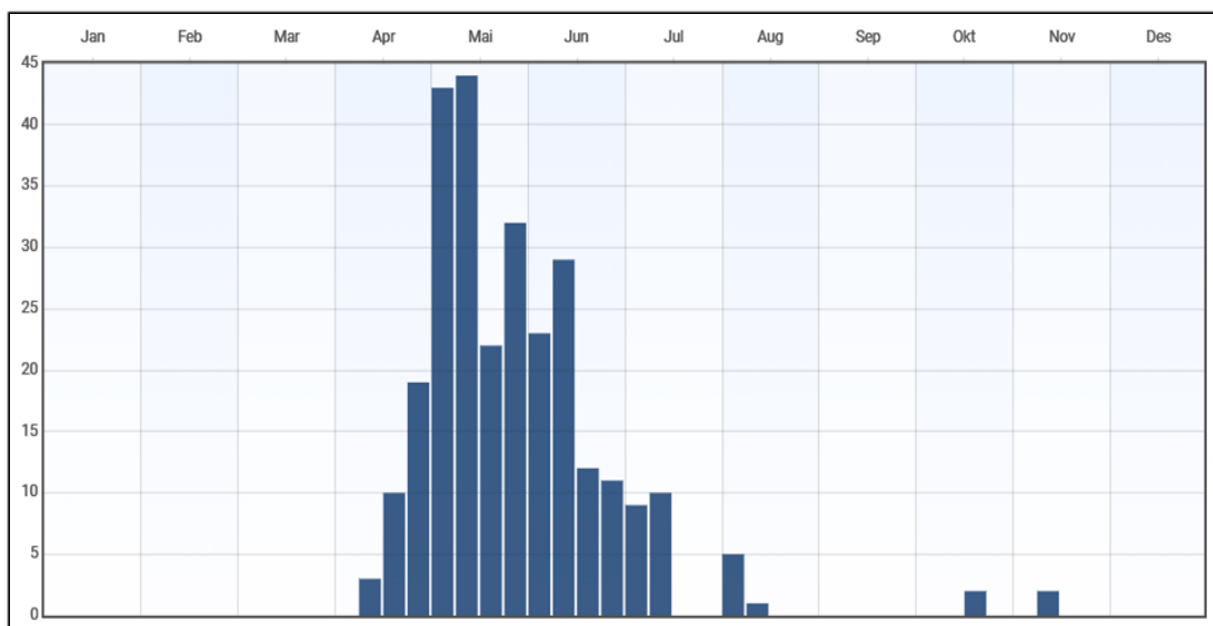
3. DATAGRUNNLAG

Fra Hønstadvatnet foreligger det per 15. august til sammen 716 observasjoner av fugl, fordelt på 83 arter. Av disse er det 277 observasjoner (figur. 1) fordelt på 21 arter vannfugl som utredes nærmere i denne rapporten. Det foreligger nesten ingen data fra området fra tiden før 2010. Første registrering er fra 1985. I perioden fra dette året til og med 2004 foreligger kun tre observasjoner av vannfugl. Registeringene fra 2023 utgjør omkring 40% av det samlede funnmateriale på vannfugl. Dette medfører at utredningen baserer seg i all hovedsak på «ferske» data. Datagrunnlaget er for dårlig til å kunne gjengi forekomst av vannfugl gjennom hele sommerhalvåret. Majoriteten av registreringene er fra vår og sommer, mens registreringer fra høsten mangler i all hovedsak (jf. fig. 2). Derfor finnes det manglende grunnlag til å kunne gjengi forekomsten av vannfugl på sensommer og høst.

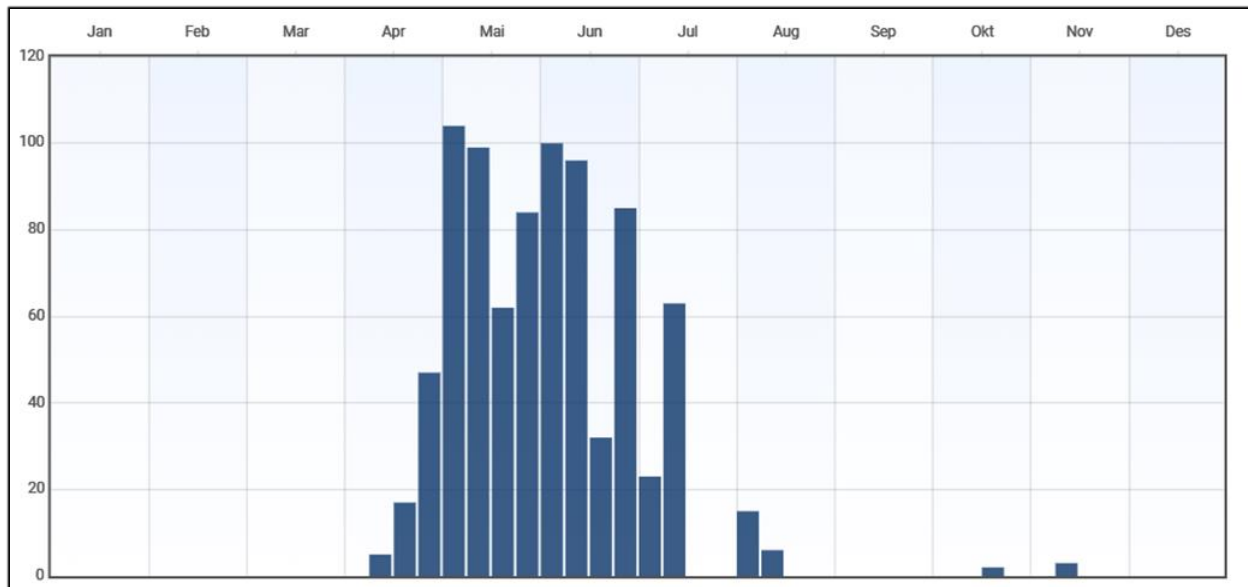
Observasjonsfrekvens og forekomst av fugl er klart størst i mai måned (jf. fig. 3). Det er tilhold av vannfugl i området også på sensommer og høst, men området er ikke undersøkt på denne tiden.

Figur 1. Til sammen 277 observasjoner av vannfugl fra perioden 1985 til 2023. Her gjengitt årlig antall observasjoner i perioden.

Figur 2. Ukevis fordeling av antall registreringer av vannfugl som foreligger. Hentet fra egne data og fra databasen artsobservasjoner.no.

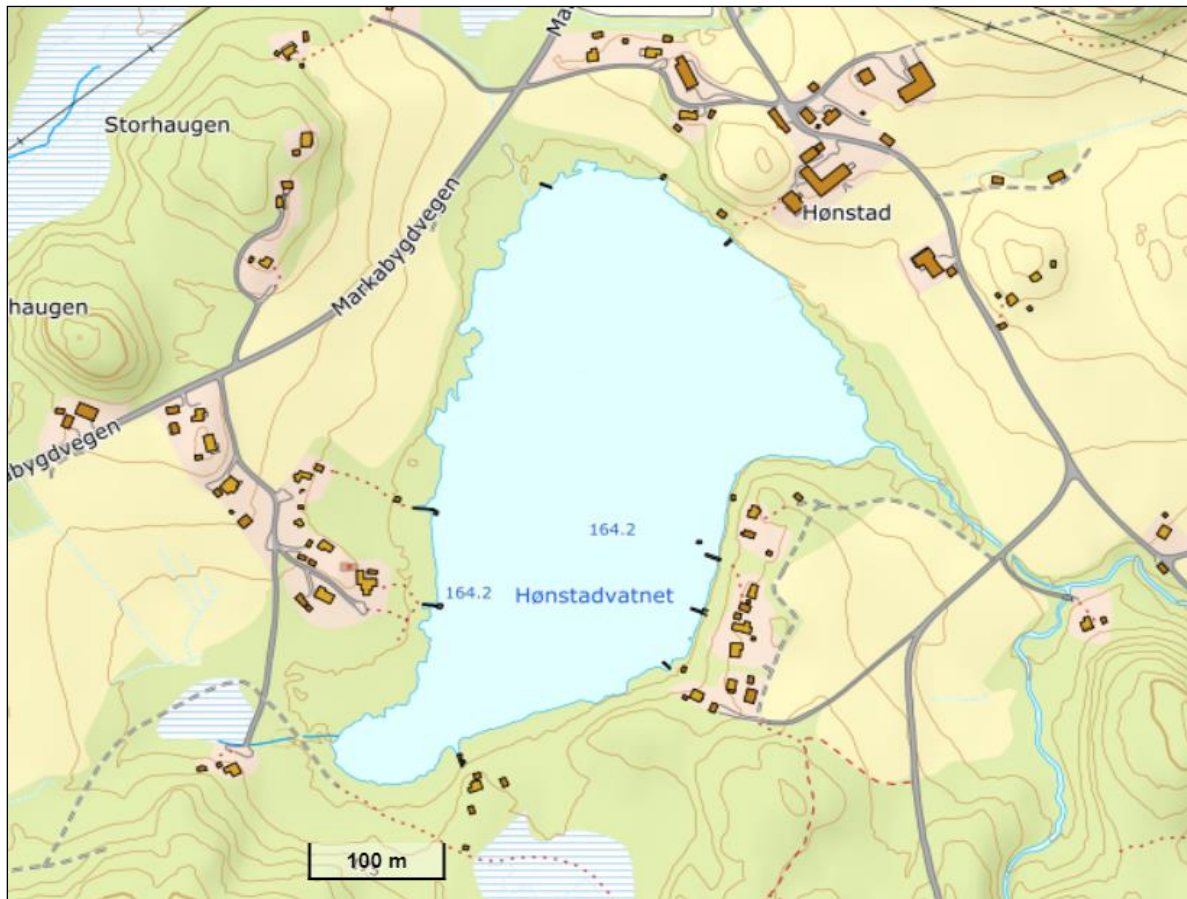
Figur 3. Kumulativ ukevis framstilling av antall individer av vannfugl gjennom året. Hentet fra artsobservasjoner.no.

Utdraget fra databasen Artsobservasjoner.no er fra 15. august 2023. Status for arter i tabeller baserer seg på manual for registrering av hekkfunn i artsobservasjoner (LRSK Vest-Agder, 08.05.15)

Alle bilder er tatt av Sigurd Bangjord, med unntak av dronebilder som er tatt av Ole Andreas Forseth. Kart/flyfoto er hentet fra Norgeskart.no.

4. BESKRIVELSE AV OMRÅDET

Hønstadvatnet er omkring 96 daa stort. Vatnet betegnes som næringsrikt (eutroft). Det ligger under marin grense (164 m.o.h.), og er i stor grad omkranset av tynt belte med skog som grenser mot innmark. Det er en rekke boliger og hytter i nær tilknytning til vatnet og et større gårdsbruk. Det er store arealer med innmark i nedslagsfeltet til vatnet. Noe som medfører økt næringstilslig. Se bilder i delkapittel 6.2, side 16.

Figur 4. Kart over Hønstadvatnet. Hentet fra norgeskart.no.

Figur 5. Flyfoto av undersøkelsesområdet. Hentet fra norgeskart.no.

Figur 6. Typisk utsende med en kantsone av tandrør som dominerer strandlinja i store deler av vatnet. Her fra nordvestre del, sett mot øst den 16. mai. 2023.

Figur 7. Osen til innløp i nordvestlige del av Hønstadvatnet. Dette området blir tidlig isfritt på våren, derfor viktig for vannfugl.

Figur 8. Hønstadvatnet sett fra sør, 16. mai. 2023.

5. RESULTATER

Utredningen vektlegger status og forekomst for vannfugl i Hønstadvatnet. Til sammen foreligger 278 observasjoner av vannfugl, hvorav nær 40 % av disse er fra år 2023. Til sammen er 21 arter vannfugl observert i området (tab. 1). Av disse er tre av artene kun sett overflygende. Lokaliteten har en viktig funksjon som tilholdssted for omkring femten arter vannfugl, hvorav omkring ti arter hekker/sannsynlig hekkende.

Blant endene er kvinand, stokkand, toppand og krikkand er de hyppigst forekommende (fig. 9), og kan regnes til karakterartene for området. Øvrige karakterarter er skogsnipe, horndykker, trane og gråhegre. I trekktiden opptrer noen flere vannfuglarter mer uregelmessig og fåtallig (jf. delkapittel 5.1). De fleste av vannfuglkartene opptrer fåtallig. Fiskemåke er den arten som har opptrådt i størst antall, etterfulgt av stokkand og kvinand (j.f tab. 1)

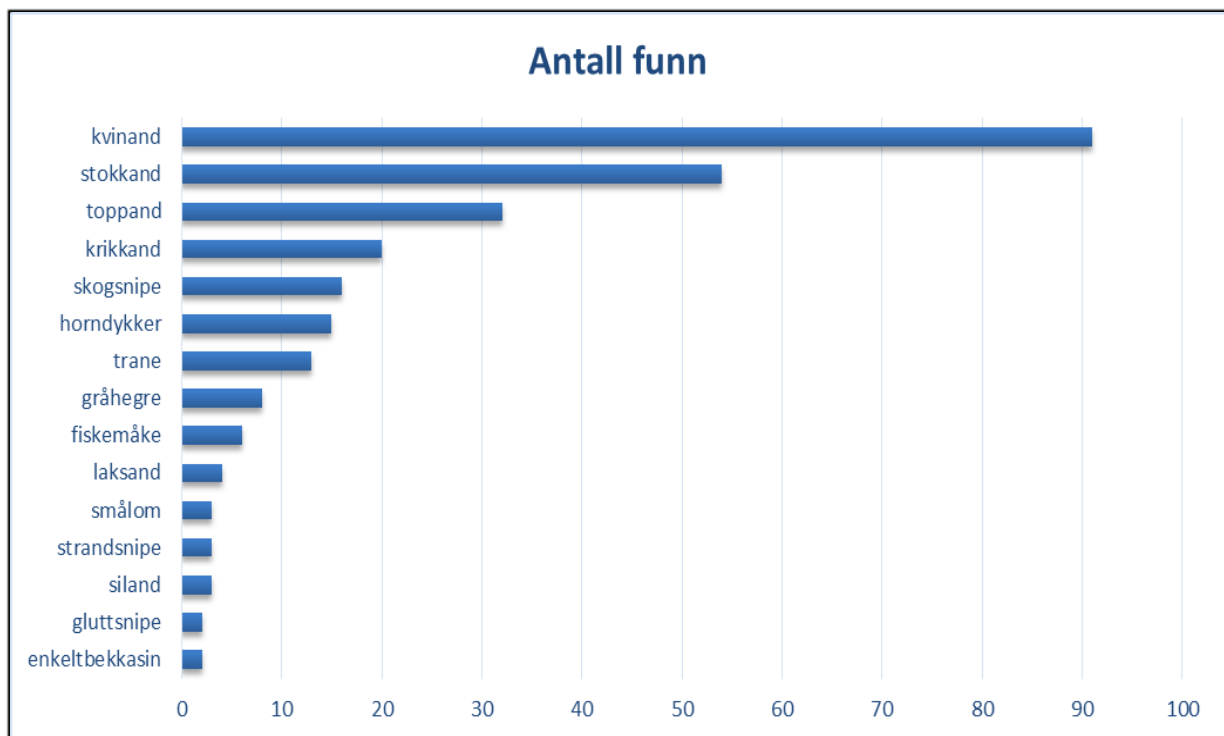
Tabell 1. Nøkkelverdier for vannfuglartene. Artene er oppført etter anbefalt systematikk (IOC World Bird List).

Art	Status	Forekomst	Max. ant. *	Tidligste funn	Seneste funn	Antall funn **
kortnebbgås	of	xx			25.09.2022	1
stokkand	H	xxx	19	15.04.2023	04.08.2021	54
krikkand	h	xx	8	22.04.2023	04.07.2023	20
toppand	h	xx	9	26.04.2014	21.10.2009	32
kvinand	H	xx	14	20.04.2014	09.11.2013	91
laksand	T	xx	2	21.04.2023	08.05.2023	4
siland	t	x	3	08.05.2008	17.05.2006	3
sothøne	st	x	1	04.07.2023		1
trane	H	xx	2	15.04.2023	14.07.2019	13
horndykker	h	x	4	30.04.2017	06.08.2017	15
vipe	t	x	2	14.06.2014		1
heilo	of	x	1	19.05.2023		1
rugde	(h)	x	1	30.05.2012		1
enkeltbekkasin	h	x	2	07.06.2013	05.07.2019	2
strandsnipe	H	x	1	16.05.2023	09.07.2017	3
skogsnipe	h	x	5	21.04.2023	26.06.2013	16
gluttsnipe	T	x	1	10.05.2023	17.05.2006	2
fiskemåke	Th	x	70	08.05.2008	05.06.2021	6
gråmåke	of	x	1	30.05.2012		1
smålom	t	x	2	30.04.2017	02.06.2023	3
gråhegre	(h)	x	2	26.04.2014	11.11.2018	8

*- voksne individ. Dununger ikke medregnet. **- egne observasjoner og funn hentet fra artsobservasjoner.no

Tegnforklaring:

Status: H- bekreftet hekkefugl, h- trolig hekkefugl, (H)- hekker i nærhet til området, T- vanlig på trekk/næringssøkende/rastende, uvanlig/fåtallig på trekk/næringssøkende/rastende, of- overflygende og s- sjelden. **Forekomst:** x- enkeltindivid/fåtallig, xx- mindre antall og xxx- til tider vanlig og dels i større antall.

Figur 9. Antall funn av de hyppigst forekommende vannfugl.

5.1. Artsvis gjennomgang

I de følgende er hver av vannfuglarten som er registret i området omtalt. Systematikken følger anbefalinger fra IOC World Bird List. Observatør for hvert enkelt funn er ikke gjengitt. Samtlige funn ligger i databasen artsobservasjoner.

Kortnebbgås

Arten har ingen funksjonstid, og er kun observert trekkende over området.

Stokkand

Tallrik forekommende og regnes som årlig hekkefugl. Opptrer i og ved vatnet så lenge det er åpent vann, og regnes blant karakterartene for området. De første er til stede mens vatnet er islagt, så lenge det er litt åpent vann i osen til innløpsbekk. Til sammen 19 voksne individ er observert samtidig.

Krikkand

Opptrer årlig fåtallig under vårtrekk og sommer. Arten er ikke bekreftet hekkende, men er høyst sannsynlig årlig fåtallig hekkende.

Toppand

Årlig fåtallig forekommende og regnes blant karakterartene for området. Arten er ikke bekreftet hekkende, men gjør høyst sannsynlig hekkforsøk. Opptrer i og ved vatnet så lenge det er åpent vann. På det meste er til sammen ni voksne individ er observert samtidig.

Kvinand

En av karakterartene for området som opptrer i og ved vatnet så lenge det er åpent vann. Er blant de hyppigst forekommende andefuglene. Til sammen 14 voksne er observert samtidig.

Laksand

Fåtallig og uregelmessig forekommende. Bruker trolig Hønstadvatnet hovedsakelig som rasteplass, samt i forbindelse med næringssøk.

Siland

Fåtallig og uregelmessig forekommende som næringssøkende/rastende. Arten hekker på andre ferskvann i nærområdet, men ingen indikasjon på hekking ved Hønstadvatnet. Det er observert 5 adult individer i perioden 17.05.2006 til 08.05.2008.

Sothøne

Sjelden gjest. En observasjon ble gjort sommeren 2023.

Trane

Vanlig fåtallig forekommende i nærområdene omkring vatnet. Hekker i de nærliggende myrområdene mot Tufttjønna.

Horndykker

Arten har et tydelig tilhold i Hønstadvatnet, men er så langt ikke bekreftet hekkende. Kurtise ble observert hekkesesongen 2023, men ingen bekreftet hekking. Arten hekker i flere av de nærliggende vatna.

Vipe

Meget fåtallig forekommende. Kun to individer er observert i 2014. Var vanlig i nærområdet tilbake i tid.

Heilo

Ett individ overflygende under vårtrekket i 2023.

Rugde

Opptrer fåtallig, men relativt regelmessig i nærområdene til vatnet. Kun en observasjon er logget fra lokaliteten (2012).

Enkeltbekkasin

Opptrer årlig, selv om det er logget få observasjoner. Hekker trolig i nærområdet. Den spiller ofte over tilstøtende område mot Tufttjønna.

Strandsnipe

Opptrer fåtallig og uregelmessig i sommerhalvåret. Hekking ikke påvist.

Skogsnipe

Vanlig forekommende, og da spesielt mange observasjoner fra den perioden om våren med spill. Mulig hekkefugl.

Gluttsnipe

Fåtallig forkommende. Gjør trolig hekkforsøk i tilstøtende nærområdet. Kun to observasjoner er logget fra lokaliteten.

Fiskemåke

Tallrik forekommende, og trolig hekkende. Spesielt tallrik i perioder med svermende store

luftinsekter over vatnet eller når det foregår engslått i nærområdet. I slike tilfeller er omkring 70 individ registret samtidig.

Gråmåke

Uregelmessig og sjelden gjest. Ett individ observert overflygende i 2012.

Smålom

Fåtallig forekommende. Gjør næringssøk i vatnet, men hekking er ikke påvist.

Gråhegre

Fåtallig, men vanlig forekommende under næringssøk, spesielt om våren.

5.2 Forekomst av rødliste arter

Det er ingen rødlistearter av vannfugl som har spesiell funksjonstid i området med unntak av horndykker. Denne arten er utredet i kap. 5.1

Tabell 2. Status og forekomst av vannfugl med rødlistestatus.

Art	Status	Forekomst	Antall funn	Status rødliste	Kommnetar
vipe	t	x	1	CR	Sjelden gjest på tilstøtende innmark og myr. Vanlig tidligere
heilo	t	x	1	NT	Sjelden gjest på tilstøtende innmark og myr. Hovedsakelig overflygere
sothøne	st	x	1	VU	Sjelden gjest
horndykker	H	x	15	VU	Årlig forekommende. Se eget avsnitt side xx.
fiskemåke	T	x	6	VU	Årlig forekommende i hovedsak på tilstøtende innmark og myr, men også næringssøkende i/over vatnet
gråmåke	st	x	1	VU	Sjelden fåtallig gjest. Primært overflygere.

I tillegg er følgende øvrige arter fugl registrert i området: granmeis (VU), sandsvale (VU), taksvale (NT), stær (NT), gråspurv (NT), grønnfink (VU) og gulspurv (VU). Svalene søker næring ofte over vannflata, mens de øvrige har i stor grad tilhold i kantskog og nærområdene til vatnet.

Kritisk truet (CR)

Tidligere var vipa en vanlig arter på innmark i nærområdene omkring vatnet. I senere år er den fraværene, med unntak av en observasjon i 2014. Derfor har ikke området noen funksjonstid for denne arten lengere.

Sårbar (VU)

Blant vannfuglene er det fire arter i denne kategori, hvorav to av dem har funksjonstid i området. Det gjelder horndykker og fiskemåke. Begge antas å gjøre hekkforsøk enkelte år. De to andre (sothøne og gråmåke) regnes som tilfeldige gjester, og har derfor ingen fast funksjonstid for disse.

Nær truet (NT)

Blant vannfuglene er det ingen arter i denne kategori med funksjonstid i området. Heilo er i denne kategorien, men er kun observert overflygende.

5.3 Massedeponi

Kartleggingen av vannfugl gir med dette et grunnlag for å kunne følge utviklingen om hvorvidt det skjer endringer i artssammensetning og kvantitet for denne artsgruppen de kommende år. Det er etter vår mening ikke mulig å forutse eventuelle konsekvenser av en etablering av et nytt massedeponi av rene masser ved Buås, gnr/bnr 34/1. Mye tyder på at Hønstadvatnet allerede er påvirket av avrenning fra dagens nedslagsfelt som har store arealer med fulldyket mark i nærhet til vannspeilet. På tross av at vatnet er nokså næringsrikt, er det relativt få arter og beskjedne antall av vannfugl i området i dag.

Forebyggende tiltak til massedeponi kan være å hindre overflateavrenning fra massedeponi når frem til Hønstadvatnet. Denne type avrenning har stort sett indirekte påvirkning på fuglelivet. Dette gjennom direkte påvirkning på vegetasjon og ulike insekter/evertebrater som lever i vannet, og som er næringsgrunnlaget for enkelte av vannfuglertene.

Lastebiler i arbeid, kan lage mye støy. Det er stor forskjell på hvordan ulike fuglearter og enkeltindivider reagerer på lydforstyrrelser. Vanligvis er fugl raske til å venne seg mot støy som gjentas ofte, mens andre gjestende arter som ikke har vært påvent støy kan velge å forlate lokaliteten.

I den grad et massedeponi blir etablert, bør det stilles krav om overvåkning av vannkvalitet og dyreliv med vekt på oppfølgende undersøkelser av vannfuglforekomster.

6 VEDLEGG

6.1 Komplette artsliste for fugl

Tabell 3. Artsliste for fugl med antall registreringer. Sortert etter anbefalt systematikk.

	Art	Vitenskapelig navn	Antall funn per 01.08.2023
1	kortnebbgås	Anser brachyrhynchus	1
2	stokkand	Anas platyrhynchos	54
3	krikkand	Anas crecca	20
4	toppand	Aythya fuligula	32
5	kvinand	Bucephala clangula	91
6	laksand	Mergus merganser	4
7	siland	Mergus serrator	3
8	orrfugl	Lyrurus tetrix	1
9	tårnseiler	Apus apus	8
10	ringdue	Columba palumbus	7
11	sothøne	Fulica atra	1
12	trane	Grus grus	13
13	horndykker	Podiceps auritus	15
14	vipe	Vanellus vanellus	1
15	heilo	Pluvialis apricaria	1
16	rugde	Scolopax rusticola	1
17	enkeltbekkasin	Gallinago gallinago	2
18	strandsnipe	Actitis hypoleucos	3
19	skogsnipe	Tringa ochropus	16
20	gluttsnipe	Tringa nebularia	2
21	fiskemåke	Larus canus	6
22	gråmåke	Larus argentatus	1
23	smålom	Gavia stellata	3
24	gråhegre	Ardea cinerea	8
25	spurvehauk	Accipiter nisus	2
26	fjellvåk	Buteo lagopus	2
27	haukugle	Surnia ulula	1
28	flaggspett	Dendrocopos major	13
29	svartspett	Dryocopus martius	3
30	grønnspekk	Picus viridis	1
31	tårnfalk	Falco tinnunculus	1
32	dvergfalk	Falco columbarius	1
33	lavskrike	Perisoreus infaustus	1
34	nøtteskrike	Garrulus glandarius	1
35	skjære	Pica pica	11
36	nøttekråke	Nucifraga caryocatactes	1
37	kråke	Corvus cornix	20
38	ravn	Corvus corax	7
39	sidensvans	Bombus garrulus	5
40	svartmeis	Periparus ater	6

Fortsettelse tabell 3.

	Art	Vitenskapelig navn	Antall funn per 01.08.2023
41	toppmeis	Lophophanes cristatus	1
42	granmeis	Poecile montanus	7
43	blåmeis	Cyanistes caeruleus	7
44	kjøttmeis	Parus major	12
45	sandsvale	Riparia riparia	5
46	låvesvale	Hirundo rustica	21
47	taksvale	Delichon urbicum	3
48	stjertmeis	Aegithalos caudatus	1
49	løvsanger	Phylloscopus trochilus	15
50	gransanger	Phylloscopus collybita	18
51	sivsanger	Acrocephalus schoenobaenus	3
52	gulsanger	Hippolais icterina	10
53	munk	Sylvia atricapilla	6
54	hagesanger	Sylvia borin	1
55	møller	Curruca curruca	1
56	tornsanger	Curruca communis	1
57	fuglekonge	Regulus regulus	1
58	gjerdesmett	Troglodytes troglodytes	4
59	spettmeis	Sitta europaea	1
60	trekryper	Certhia familiaris	2
61	stær	Sturnus vulgaris	10
62	måltrost	Turdus philomelos	7
63	rødvingetrost	Turdus iliacus	16
64	svarttrost	Turdus merula	13
65	gråtrost	Turdus pilaris	25
66	gråfluesnapper	Muscicapa striata	1
67	rødstrupe	Erithacus rubecula	5
68	svarthvit fluesnapper	Ficedula hypoleuca	9
69	rødstjert	Phoenicurus phoenicurus	1
70	buskskvett	Saxicola rubetra	10
71	gråspurv	Passer domesticus	1
72	jernspurv	Prunella modularis	7
73	linerle	Motacilla alba	16
74	heipiplerke	Anthus pratensis	2
75	bokfink	Fringilla coelebs	12
76	bjørkefink	Fringilla montifringilla	5
77	dompap	Pyrrhula pyrrhula	16
78	grønnfink	Chloris chloris	17
79	gråsisik	Acanthis flammea	3
80	grankorsnebb	Loxia curvirostra	1
81	grønnsisik	Spinus spinus	15
82	gulspurv	Emberiza citrinella	12
83	sivspurv	Emberiza schoeniclus	22

6.2 Bildegalleri fra Hønstadvatnet

Figur 10. Nordvestlige del av Hønstadvatnet, 16. mai. 2023.

Figur 11. Hønstadvatnet sett fra nord, 16. mai. 2023.

Figur 12. Nordvestlige del av hønstadvatnet, 16. mai. 2023.

Figur 13. Horndykkere driver med kurtise i nordlige del, 16. mai. 2023.

Figur 14. Hønstadvatnet sett fra sør. 16. mai. 2023.

Figur 15. Sørliche del av Hønstadvatnet, 16. mai. 2023.

Figur 16. *Norlige del av Hønstadvatnet, 10. juni. 2023.*

Figur 17. *Nordvestlige del av Hønstadvatnet, 10. juni. 2023.*

Figur 18. Sørliche halvdel av Hønstadvatnet, sett fra nord, 10. juni. 2023.

Figur 19. Nordlige del av Hønstadvatnet, 4. juli. 2023.

Figur 20. Nordvestlige del av Hønstadvatnet, 4. juli. 2023.

Figur 21. Midtre del av Hønstadvatnet, sett fra nordvest, 4. juli. 2023.

Figur 22. Østlige del av Hønstadvatnet, sett fra vest, 4. juli. 2023.

Figur 23. Nordøstlige del av Hønstadvatnet, sett fra vest, 4. juli. 2023.

Figur 24. Søndre del av Hønstadvatnet, 4. juli. 2023.

7 KILDER

- Artsobservasjoner.no (utdrag av databasen pr. 15. august 2023)
- Egne observasjoner i 2023
- Manual for registrering av hekkefunn i www.artsobservasjoner.no/fugler (AO) LRSK
Vest-Agder Dato for siste revisjon: 08.05.15